

ka, in z mastjo pošvérka, se nam bolj perléze. Če so pa jele „Novice“ slovenski korún v rabo jemati, je to novo znamenje, de jim je hvale vredna skerb za čisto slovenšino pri sercu, in de se prizadevajo, naš dolgo zapušen jezik čistiti od ptuje nesnage, za kar jim vsak verli Slovence veliko hvale vé.

V Logu per Poljanah na Kočevskim. J. Medved.

Dopis iz Dolenskiga.

Po Dolenskim je letos letina sploh srednja bila. V nekterih krajih pa skoraj bolj slaba ko srednja. Pšenica, réž in sploh vsa stérn je práv lepó kazala, strašna vročina pa, ki je bila perve dni Maliserpana, jo je prehitro izzorila. Zerno je drobnó ali pa še clo gluho ostalo. Sláme je kúp, zernja pa malo. Pšenica je naj bolji takó plenjala, de so tri kopé (kopa 60 snopov) dva mernika dale. Turšica in prosó ste se srédnje skazale. Ajda je práv košato rastla, in bo veliko žgancov dala. — Perstnina (kuhe) to je krompirja, répe in korénja se je obilno perdévalo. Répe niso ne bolhe, ne gosénce nadlégovale, pa vender ni takó debéla, kakor je bila lani. — Čebél je lanjsko zimo práv veliko panjev pomerlo, spomladi niso kaj rojile, v ajdi so pa veliko nabrale. Kdor je létos persiljence narédil, je dobro opravil. — Za sadje létos ni bila dobra létina. Česinj je bilo práv malo. Jabelka, hruške in česplje so sémtertje nemalo obrodile. Dolénci, poséбно tisti, ki imajo vino, pa tudi rejo sadja premalo obrajtajo. Kamor se človek oberne, vidi divjakov veliko, ki cepljenja čakajo, pa je ni roke, de bi jih požlahtnila. Najdejo se sémtertje kraji tudi po Dolenskim, kjer imajo veliko lepiga sadniga drevja zasajeniga, pa se tudi taki najdejo, kjer za voglam namesti sadniga drevja verbe in jagujedi rastejo, de je kolje za nograd per rókah. Tudi verbe in jagujedi so vinorejcu potrebne, tode bi se iméle le po močirnih krajih saditi, po ktérnih sadne drevesa nočejo rasti, verbe in jagujedi pa še práv radi rastejo. „Stori eno, družiga pa ne opusti“ tudi tukaj veljá. Menim, de mi bo tudi naj terdoglavniši vinorejec pustil veljati, de je veliko lépsi, če je okoli hiše sadno drevje, kakor pa, če so verbe ali jagujedi. De pa jabelčno in hruškovo dervó veliko več dobička na léto da, kakor verbino ali jagujedovo, vsak slamar sam vé. Vinorejca le ljuba gorica preveč moti, de ima za poljodélstvo in rejo sadja in živine premalo skerbí. Gorénci se bo gotovo čudil, če mu povém, de po vinskih krajih malokteri kmet živini rézance daje. Le suhiga sená in slame ji pokládajo. — Rés je, de je gorica telésni natori práv prijetna stvar. V hramu per dobri kapljici, se človek razveseli in pokrepča, ter kmalo pozabi na vse svoje réve in nadloge. Rés je tudi, de vino še zmiraj nekaj verže, če se le práv oberne; tudi to je gotova resnica, de so taki kraji, postavim, okoli Metlike in Sémiča, kjer kmet nima pod milim Bogam za nobeno drugo reč, kakor za vino denarja potegniti, de davke odrajta in druge potrebe opravi; pa mi mende tudi nobeden skušen ne bo odrékel, de je tudi rés, de sta gorica in hram pribežališe in šola veliko gréšnikov. Slab gospodar dan za dnévam v gori prepiva, dokler sód kaj ima, pozabi na davke in družino, ženo in otroke, zapravlja dragi čas in premoženje; pijanec nósi svojo žejo od hrama do hrama, od gore do gore, dokler se popolnoma ne poživini; z eno besédo, hrani so šola lenóbe, pijančevanja in nesramne kvantarije; šola goljufne ljubezni, loternije in prešeštva; velikokrat tudi vzrok časne in véčne nesreče. V hramih se nogradi in grunti po gerlu poženejo, velikrat clo pametni možje in žene v prešeštneke in prešeštnece, ne-

dolžne deklice in fantje v gerde nečistnike in nečistnice preobernejo; rés je kar pregovor pravi, namreč: de je čistost rozica, ktera po gorica in okoli hramov ne raste. — Gorica bi bila pač lépa stvar, ko bi ljudje to tudi storili, kar tolikanj radi prepevajo, namreč: „Po pameti ga pimo, de pamet ne zgubimo“. i. t. d. Oj de bi ga pač po pameti pili, de bi premoženja in duše ne zgubili! — (Dalje sledi.)

Zmes.

Lenuh je v nedeljo Kristjan, v pondeljik Grek, v torek Perzjan, v sredo Asirjan, v čertek Egipčan, v petik Turk, v saboto Jud; zakaj to so prazniki tih narodov. (Kweti.)

Urno, kaj je noviga?

(Korún v Serbii) je takó dober, de ne more bolji biti, če ravno se od vsih drugih krajev sliši, kakó se letos močnó kazí. Serbski korún je takó žlahtniga plemena, de zamore vsak živež, celo pšeničniga nadomestiti. Kakó lép je hleb, ko se krompir z malo moke zmeša in zamési! (Serbske Novine.)

(Velika pojedina konjskiga mesá) je bila 12. dan Listopada v Detmoldu, poglavitnim mestu nekiga nemškiga knežistva; 200 jedcov se je vkupej zbralo, kterim je konjsko mesó, iz njega napravljene klobase i. t. d. práv dobro dišalo. V starih časih so ljudje konjsko mesó zlo obrajtali in ga radi jedli. V Danii ga še dan današnji jedó; na Nemškim so ga začeli sémtertje tudi jesti. Zakaj pa ne? Konj je nar lépsi živina in njegova piča nar čedniši jed; konjsko mesó je dobriga okusa. De ga ljudje povsod ne jedó, je le stara navada.

(Druga poroka v Kamnigoricí na Gorenrenskim) je bila 25. Listopada z veliko častjo obhajana. Zenin in nevesta — ubožna eyeekarja — sta bila 4. Velkitravna v letu 1795 pervič poročena; on je zdej v 76. ona pa v 70. letu. Visokorodni gosp. grof Turn iz Radolce so bili starašina Matevkoca in njegove vdrugič poročene žene; visoko častitljivi kamnogoriški fajmošter gosp. Uršič so ju pa z veliko častjo poročili, v farovži krasno kosilo napravili in ju še obdarili. — Bojé ni davnej, ko je tudi v Kropi enaka druga poroka bila.

Kupčijska vganjka.

100 koz veljá 100 goldinarjev; volovske po 5 gold.; kozje po goldinarji; polhove pa po 3 krajcarje. — Koliko jih je bilo vsake sorte? H.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	29. Listopada.		24. Listopada.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	53	2	10
1 » » » banaske	2	27	2	22
1 » Turšice	1	24	1	22
1 » Soršice	—	—	1	47
1 » Réži	1	34	1	40
1 » Ječmena	—	—	—	—
1 » Prosa	1	8	1	15
1 » Ajde	1	—	1	9
1 » Ovsá	—	45	—	51

četertrič: zimska zmerzal zmeči, zrahlja in zdrobi zemljo takó, de za spomladansko setev, posebno drobnih semen, kakor za travne semena, nič boljiga ni.

De se morajo pred zimo preorane njive v debelih brazdah zmerzlini prepustiti, že sama pamet da.

Razdelitev velike občinske pašnje (gmajne) „na Dobravah,“ in pa nov pripomoček, šole po deželi napraviti.

25. Listopada je Ljubljanska mestna gosposka 139 oralov in 1061 štirjakov veliko občinsko pašnjo „na Dobravah“ razdelila, do ktere ste dve soseski, namreč Kozarje in Podsmerek pravico imele.

Kar se 58 let ni moglo zgoditi, to se je pretečeni mesec zgodilo, zakaj že v letu 1787 se je Podsmereška soseska za razdelitev imenovane občine oglasila, pa je le bilo tolikanj in tolikanj zadržkov, de se to delo zavoljo nasprotnih misel med kmeti poprej ni moglo dognati.

Imenovani dve vasi ste ravno tiste, ki ste bile v 40. listu zavoljo naprave nove šole očitno pohvaljene. Umni možje so spoznali, de gruntna gosposka le za njih prid skerbí, zato so se po njenim svetu lepó poravnali in razdelitvi pašnje vdali po ti méri, kakor jim je ona svetvala.

Razdelitva je bila gruntному posestvu primerjena; po ti primeri so kmetje s celim gruntam po 7 oralov dobili, kmetje s pol gruntam po 3 orale in pol, in takó naprej vsak svoj delež.

Pa tudi kajzarji obeh sosesk so dobili svoje deleže, namreč po oralu. Gruntarji niso hotli dolgo dovoljiti, de bi se tudi kajzarjem kaj dalo; gruntna gosposka pa, ki je po očetovo tudi za-nje skerbela, je gruntarjem razložno pokazala, de bi to práv ne bilo, če bi kajzarji nič ne dobili, kér so vender dosihmal pravico imeli, na imenovani pašnji pasti; drugič pa tudi zato ne, kér bi se jim po tem takim njih živež takó okrajšal, de bi sicer ne mogli pošteno izhajati. Cela pašnja je bila tedej med 51 deležnikov razdeljena, vsakimu njegov delež odločen in za večne čase v last dan, od ktere bo imel na leto od oralu 10 kr. gruntnega davka odrajtovati.

Prednik mestne gosposke, visokiga spoštovanja vredni gospod Janez Nep. Hradecki, pričani od veliciga prida, ki ga deželske šole kmetam delijo, pa tudi niso na učitelja (šolmastra) pozabili, kterimu bi se pri ti priložnosti tudi lahko nekaj grunta za prihodne čase odločilo, od kteriga bi si on nekoliko živeža pridobiti zamogel. Tudi temu svetu ste se imenovani soseski vdale in odmerjena sta bila za vselej niga učitelja 2 oralu in 520 štirjakov. — Častitljivi fajmošter, gospod Jožef Poklukar, ki so pri razdelitvi pričujoči bili, so to dovoljenje kmetov, tudi učitelju nekoliko grunta prepustiti, na mestu očitno pohvalili, in jim v lepim nagovoru pokazali, de bo to darilo, ki so ga danes za bolj terdno vstanovljenje Dobrovske šole dobrovoljno podelili, sad rodilo, kteriga bodo še njih vnuki v poznih letih veseli vživali. *)

Ta je resnična povest 25. Listopada storjene razdelitve velike pašnje, ktero bodo gotovo

vsi rodoljubi prijatli *) z veseljem brali. Kozarci in Podsmerečanje so se zopet umne kmetovavce skazali in so dali lep izled drugim kmetam.

Iz tukaj popisane razdelitve se zamore sleherni kmetovavec učiti, de ima vsaka dežela in skoraj vsaka soseska veliko premoženje, ktero mertvo in brez dobička in v občinskih pašnjah leži, in ktere bi kmetam, ko bi bile razdeljene, naslednje dobičke dale:

1) Kmet si po razdelitvi občinskih pašinj pridobi veči ali manji kos zemljiša, ki, če ga začne pridno obdelovati, mu premoženje pomnoži. To je prvi dobiček!

2) S sedmerimi orali grunta zamore kmet svojiga sina vojaškiga stanu sprostiti; lejte drugo dobroto, ktere bi se marsikteri kmet lahko po ravno ti poti vdeležil!

3) Ko bi se pri vsaki razdelitvi občinskih pašnikov nekoliko zemljiša za učitelja odločilo, bi se zamogle po deželi kmalo šole napraviti. Pogledjte tretjo dobroto, ki iz razdelitve občinj izvira! Po ti poti bi se pač nar lažej živež za učitelja oskerbel, akoravno ne vès, pa vender saj dobra polovica. Ali bi ne bila to velika pomoč za napravo deželskih šol? Bojè de!

Nov in nar lažej pomoček šolam pomagati, smo pri tirazdelitvi zvedili; Bog dej, de bi si ga kmetje práv k sercu vzeli, in de bi se po njem povsod ravnali, kjer razdeljujejo občine, in kjer še nimajo šol, ali pa kjer učitelj dozdej le pičle dohodke ima!

Dr. Bleiweis.

Dopis iz Dolenskiga.

(Na dalje.)

Terta se je létos slabo obnèsla, tode celo létos smo se bali, de se bo še slabeje. Lanjsko zimo je po nižjih nogradih močno pozèbla, potem jo je dež zadrževal, med šmarnimi mašami je bilo prehladno in toča je cele gore potokla, po nekterih krajih je grojzdje jelo gnjiti po drugih se ga je palež lotil. Ako bi mu zadnji mésec pred tergatvo gorkota ne bila takó stréгла, kakor mu je, bi bili takiga praskovca iméli, de ni bilo že davno takiga. Takó pa bo srédnje vince. Perdelalo se ga je pa, kjer je dobro, tretji dél manj, kakor lani. Nekteri so ga tudi komaj polovico od lanskiga dobili, veliko gorá pa je tudi, ki ga še polovico niso dale. Desiravno je letošnje vino slabeji od lanskiga, ima vender že viši ceno, kakor jo je lansko, ob tem času imélo. Avstrijansko vedro se zdaj ne kupi lahko spod tréh goldinarjev. Kjer pa dobre vina rastejo, pa že za malo védro (32 firkeljnov) hočejo tri goldinarje pa tudi štiri iméti. — Gotovo je, de bo letošnje vino hitro z gorá šlo. Železna césta ga bo veliko pobrala, namoštniki mu tudi ne bojo perzanesli, kmeta pa že navadno vsaka pot ravno mémo hrama pélje, dokler per cepku še kaj teče. Nekteri bojo o veliki kópi morebiti že mogli vódo piti. — Nizke vina so se letošnje poletje po tistih krajih, kterim je železna césta per rokah, práv dobro prodale za delavce per železni cesti; za práv dobriga štiriinštiridesetca pa ni bilo veliko kúpea, nekteri pa ga še tudi niso marali prodajati, kér se je vidilo, de mora njegova cèna poskočiti, kar se je tudi rés zgodilo. — Mernik pšenice

*) Slišali smo, de letos na Dobrovi 136 otrok v šolo hodi, ktere dozdej, kér še učitelja nimajo, sami gospod fajmošter in gospod kaplan Matevž Milharčič učita. Lep izgled!

*) Nekteri ne vredni sini Slovenje, ki od šol nočeje nič slišati, pa bodo godernjali, de govora od šol ne konca ne kraja ni. V čast domovine zamoremo reči, de sicer ni veliko taci, nekaj pa jih je vunder, ki po besedah milostljiviga rajnkiga Teržaškiga škofa gosp. Ravnikarja, hočejo kmeta v nič tlačiti in mu pot do veči uma zaperati. (Sgodbe sv. pisma).

se ob Savi za železno cesto po 1 gold. in 40 kr. práv lahko proda, tudi krompir in sadje se per železni cesti dobro speča.

Kér se že tukaj od vina ménim, ne morem kaj zato, de tudi vinčarjem eno očitam. To namreč: zakaj de oni dobre Metliške in Sémiške vina, postavim: močniga Drašičarja in prijetno Veselico i. t. d. za hrovaške vina po Gorenskimi prodajajo, kér so te vina vender prave krajnske vina, ktére bi iméle naši deželi čast delati, ne pa sosédni. Naši sosédje so nam dragi sosédje, tode v ljubezni do sosédov ne smémo lastne domovine pozabiti. Vsakimu svoje! — Nikar se ne motite! Béli Krajnci po jeziku niso Hrovatje, de se ravno bélo nosijo; pa tudi ne Serbi (zunaj Marijodolcov, Bojančanov in nekaj maliga starovercov v metliški fari), desiravno jih je bistroumni in visokoučeni Čeh, P. Šafarik mende vse poserbil *), sicer ne vém kje bi bil na Krajnskimi 40,000 Serbljanov dobil. Bog vé kdo ga je také podučil? —

Toča je letos práv dolgo perzanašala. Mislim de béliga žita na Dolenskim nikjer ni pobila, ngrade pa je hudo poškedovala. Veliko gôro v Doberniški fari, ki ji pravijo Lisie, je neki do dobriga potolkla; okoli sv. Križa je hudo zgrajala; Boštanjnske goré dvakrat pokléstila; po Gribljah v podzemeljski fari in okoli Vince je neki tudi veliko škode storila. V Debêrcu, Malikovcu, okoli sv. Duha, Rake in Leskovca letos mende toča ni kaj škode storila.

(Konce sledi.)

Nova šola v Kamnigoricí.

Tudi v Kamnigoricí blizo Radolce je bila létas nova šola nepravljena. Očitno hvalo v nemških Ljubljanskih Novicah so zategavoljo že od viši gosposke prejéli ondašni častitljivi g. fajmošter Jernej Uršič, in prednik soséske g. Franc Pesjak s še trémi drugimi domoljubi, ki so se več za občinsko zboljšanje, kakor za svoj lastni prid poganjali, kér nimajo sami otrók, de bi jih v šolo pošiljali, namreč Jože Zupančič, ključavničar in dve vdovi kovaški, Barba Šiler in Marija Šolar. Že pred več létmi je soséska tamkej si šolo vošila napraviti; pa ni bilo lahko mogoče tega izpeljati, tak dolgo de so zdaj dobre želje dopolnjene. Hvala gré taki soséski, ktera večidel od déla svôjih rok, od kovanja žebeljev ali evekov, ki se večkrat slabó plačuje, mora živiti; ki tudi ni velika, in si rada v telesnim perterga; de otrókam z napravo šole duhovni živež preskerbí. Za otróke mora pa tudi pravo veselje biti, de jim bo zdaj ložej, se kaj več učiti. Saj vém, kakó so tukej še pred osmémi in devetémi létmi se otróci obilno hodili učiti, ko jih je neki postranski učenik ob delavnikih nekoliko v šoli učil, in ko sim jim jest ob nedeljah tudi v branji uk dajal; po 40 do 50 jih je bilo vkupej, brez de bi bil kdo hotel ali mógel jih kaj več perganjati. Celó velike dekleta so se jele vaditi branja; in eno clo vém, ki je per 25 létih bila še terde glave, in so se ji drugi posmehovali, je pa, kakor se je od déla nehala, v svojo izbico pod strého se zapirala, in se v branji poskušala, in v tréh méscih sim ji mógel že bukve „Dušna paša“ preskerbíti. Otróci so sploh hitéli se posebno z molitevnimi bukvicami preskerbíti, in kakor je kdo od kovanja z dovoljenjem staršev si kaj perhranil, je pertékel prašat: „ali imajo tiste bukvice po štiri groše? (to je: Očenaš od gosp. Roz-

mana,) také de sim samo teh v dveh ali tréh létih okoli 120 oddal. —

Per ti perložnosti moram očitno réci, de za uk je krajnsko ljudstvo bolj vnéto, kakor bi kdo ménil iz téga, kar se od šol piše. *) Koliko se jih (práv po Lankasterjevi vodbi) naučí brati eden od družiga, ena od druge in z lastnim poskušanjem! také, de tudi v krajih, kjer ni šól, jih veliko v cerkvi na bukvice móli, pa več gre tukej hvale ženskemu spolu. Zató me je pred kratkim práv veselilo, viditi mlad par, ki sta po poróki, kér čakata žégna zakóna in s. obhajila, obá, žéuin in nevesta, per s. maši lepó na bukvice brala vsak na eni strani oltarja. Pustó pa se mi je kmalo po tém zdélo viditi drugi par, kjer je nevesta sicer iméla bukvice, ženin pa ni védil, kam rok djati.

De bi le tisti, kterih je dolžnost, si povsod več perzadévali za šole, ne pa, kakor sémtertje se zgodí, jih še le opovirali zoper voljo viši gosposke in zoper želje sosésk! —

P. H.

Nov besednjak.

Gospod Vékoslov Babukič, tajnik narodne čitalnice v Zagrebu zbira predplačilo na važni besednjak: Rečnik nemačko-ilirsko-talianski, sestavljen po Jos. Drobničju, kteriga bo na svitlobo dalo narodno društvo čitalnice zagrebske na trošek svoje matice. Gosp. pisatelj je večlet skerbljivo besede zbiral prebiraje narodne novine, danico in druge slavjanske knjige, in je rabil pri svojim izdelovanji razne stare in nove besednjake, kakor: Belosténcoviga, Jambrešičeviga, Stulloviga, Voltiggieviga, Vuk-Karadžičeviga, Rihtarjeviga, Balmanoviga, Fröhlihoviga, Mažuraniča-Užarevičeviga in tudi tistiga maliga, ki je Osmanu pridjan. Knjiga bo natisnjena v jermenski tiskarni na Dunaji. Celó delo bo v podobi za žep pripravni v nar manj 20 polah do konca Rožnicveta 1846 na svitlo prišlo. Predplačilo, 1 goldinar 20 krajcarjev v srebru, terpi do zadnjiga Prosenca 1846. Naročiti se zamore tudi pri vredništvu kmetijskih in rokodelskih Novic in v bukvarnici žl. Klajnmajerja. Kdor se na 10 knjig naroči, dobi enajsto na dar.

Današnjemu listu je priložen popis življenja g. g. Matevža Ravnikarja, milostljiviga škofa in visokozasluženiga Slovenca, kteriga smo iz rok prečastitiga Gospóda sprejeli in ki bo gotovo vsakimu Slovanu dragi spominek.

Vredništvo.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Volovskih 19, znese 95 gold.; — kozjih 1, znese 1 gold.; — polhovih 80, znese 4 gold.; tedej 100 kož znese 100 goldinarjev.

*) Ukaželjnost našiga naroda tedej očitno kaže, kaj mu je nar potrebnisi. Šole, šole mu napraviti! to je vedni glas „Novic“.

Vredništvo.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	6. Grudna.		1. Grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	51	2	5
1 » » banaške	2	27	2	22
1 » » Turšice	1	18	1	24
1 » » Soršice	—	—	1	4i
1 » » Rži	1	37	1	40
1 » » Ječmena	1	18	—	—
1 » » Prosa	1	8	1	15
1 » » Ajde	1	4	1	4
1 » » Ovsá	—	49	—	51

*) S. 73. Jahrb. d. slav. Lit. 1. Hft. 1843. „Die Serben, als der Hauptstamm der Südslaven, werden auf etwa 5.294,000 Köpfe geschätzt; von diesen wohnen in Ungarn und dem Banat 542,000, in Slavonien und seiner Gränze 738,000, in Kroatien und der kroatischen Gränze 620,000, in Südkrain 40,000“ u. s. w.

Bolezni, ki iz take merzle piče in pijače izvirajo, so grizenje, kolika, driska, napenjanje, prisad na čevih, dostikrat pa tudi prisad v gerlu in goltancu, de živina požirati ne more, hudo kašlja, ali de se je clo pljučnica (prisad na pljučih) prime. Breje kobile po takim napenjanju dostikrat zveržejo; žebet se pa rad kevžeh in smolika prime. — Varite se tedej kmetje! de vaša živina nikoli premerzle pijače ne dobí — že clo pa takrat ne, kadar je vroča ali spotena. Če ji morate pozimi vodo iz merzlih studencov, vodnjakov in korit dajati, nej stoji škaf z vodo nekoliko časa v hlevu, de se voda nemalo premlači. V nekterih vaseh gonijo živino na vodo in jo napajajo pri studencih ali pri bližni reki; akoravno nočemo reči, de je ta navada sploh škodljiva, je vunder res, de dostikrat živina od tega zbolí, če je iz pregôrkih soparnih hlevov k studencu ali reki prišla in se je premerzle vode napila. Počasama kašljati začne, in brez de bi kmet vedil kdaj in od kod — je živino pljučna jetika napadla, ktero si je iz merzliga studenca napila. Oj! de bi se kmetovavcam enkrat oči odperle, in de bi spoznali, de majčkini vzroki večkrat ponovljeni zamorejo velike bolezni napraviti.

Goveja živina in prešiči dobijo pa tudi večidel poparjeno pičo, pomíje i. t. d.; pri ti piči nej pa kmetovavec nasproti na tó pazi, de ni prevroča, zakaj gorka piča že sama po sebi slabí želodec in stori, de živina večkrat neha jesti, de jo napenja i. t. d.; bolj pa ko je živina pregôrke piče navajena, ložeji ji potem merzla pijača škodje.

Spridena klaja kakoršna si bodi je živini škodljiva; zató nej kmetovavec tudi vedno na to gleda, de se taka živini pozimi ne poklada. Kér sim od živinske kerme ali piče natanjko govoril v „bukvah za kmeta,“ ktere si zde vsaki kmetovavec lahko za eno petico kupi, *) ne bom od tega tukej nadalje govoril, in samó dveh reči še opomnim, prvič: naj se živini, ki le samo suho klajo dobiva, kakor konjem in ovcam, pozimi večkrat na dan pijače ponudi, de ji suha kerma preveč trebuha ne zabaše in mnogih bolezin ne naključí; kar se tolikanj raji primeri, kolikanj bolj živina pozimi brez dela v hlevu stoji; — drugič: živini

*) Bukve za kmeta, kako se ima pri kupevanju, plemenjenju, reji in opravljanju konj (in pa tudi druge živine) sploh obnašati, de jih bolezen obvarje i. t. d. prvi del, s podobšino za spoznanje starosti iz zob — ki so poprej 30 krajcarjev veljale, veljajo odsihmal le 15 krajcarjev. To se je pa takóle zgodilo: C. k. kmetijska družba, skerbna za prid kmetovavcov, je kupila celo zalogo teh bukev, ktere so bukvarji po 30 in 36 krajcarjev prodajali, in jih je v ceni zató takó ponižala, de si jih bo mogel sedež vsak kmet lahko omisliti, kterimu so zlo zlo potrebne. Imenovana slavna družba je s tem zopet očitno pokazala, kako zlo ji je prid kmetov pri sercu. Dobíjo se v pisarnici c. k. kmetijske družbe, ali pa v tiskarnici gosp. J. Blaznika. — Kér bo pa c. k. kmetijska družba natis tudi drugiga dela teh bukev prevzela, v kterim bodo posamezne živinske bolezni razlagane, ne more natis drugiga dela poprej na svitlo priti, dokler ne bo prvi del večidel poprodan. Nej tedej kmetje in vsi slovenski posestniki živine nikar dalje ne odlašajo, teh bukev, polnih koristnih podukov, kupiti si.

Pisatel.

pozimi kaj dobro tekne, če se ji kake dvakrat v tedni ena pest domače solí na pičo verže. V deževnim vremenu práv dobro tisti kmetovavec za zdravje svoje živine skerbí, ki ji véasi pest solí z ravno toliko štupe od brinovih jagod na zobanje da.

Žebeta se morajo prvo zimo posebno dobro rediti, de ne oslabijo; prva zima dostikrat popači konja za zmirej.

Kej dobra piča za krave pozimi je zmes iz rezance, otrobi in posoljenih lanenih preš ali pa s posoljeno moko divjiga kostanja.

(Dalje sledí.)

Marnja.

Na dveh sosednih njivah ste bile rež in pšenica ena zraven druge vsejane. Dokler ste rastle, ste v lepi zastopnosti in sosedni prijaznosti skupej živele. Ko ste pa dorastle, je jela rež prevzetno na pšenico pogledovati, in jo skoro vsakdan prašati, ako je že dorastla. — Ko se je pšenici zadošti zdelo, ji reče eniga dne: „Kar tebe čez mene povzdiguje, je le slama; sad moj pak je boljši kakor tvoj; če meni ne verjameš, prašaj gospodarja.“ Ravno tisti dan je gospodár z mlinarjem vred memo teh njiv šel. Ko pšenico zagleda, reče mlinarju: „Danes teden bo velik praznik; torej mi boš mogel mernik pšenice zmleti: to vém, de se tisti dan reženiga kruha nobeden ne dotakne.“ Ko je rež to slišala, je odslej za zmirej omolknila.

Vi, ki se veliko trudite, pa malo imenitniga storite; vi, ki se z veliko domačijo hvalite, pa z njo obračati ne znate; vi ki lepe nograde obdelujete, pa cviček prodajate; vi, ki široke in dolge travnike imate, pa čmeriko kosite — pridite sém, in prevdarite resničen odgovor, ki ga je pšenica reží dala.

Dopis iz Dolenskiga.

(Konec.)

Klaje je létos toliko, de je že davnej ni bilo toliko. Senó in otava se je práv dobro obneslo, slame je na kupe. Le tisti, ki imajo zlo močirne ali pa okoli vodá ležeče travnike, so létos malo sená dobili. Premočirni travniki niso kaj veliko sená dali, travnike ob vódah je pa povodenj poškodovala, senó in otavo oblatila, ter živini škodljivo storila. Kmetje pravijo, de po blatnati mervi rado živino kolje. Detelja se je obá pota silno dobro skazala. Nemško détéljo so sploh po pétkrat kosili, sternašnica je práv velika zrastle, ter veliko srove klaje dala. — Ozmina je bila vsa v lepim vremenu vsjana, ter je práv lépa.

Neizrečeno veliko veselje je po Dolenskim storil oglas, de bojo kmetije vnovič cenovali. Lépi dokaz milosti in pravičnosti Njih c. k. Veličanstva do vsih svojih podložnih je ta milostljivi ukaz. Hvala njemu, ki ga je dal, in tistim, ki so njega vzrok! —

Želézna césta je že to léto Dolencam nekoliko dobička dala, de so bolje vino, žito in druge reči prodali, pa tudi delavci marsikteri krajcar zaslužili. Drugo leto si Dolenci od železne céste še večí dobičke obétajo. Tudi so merjevci že nekaj pregledovali, kakó bi se dala Dolenska stran z novo vélko césto, ktera ima čez goré med Šentjanžem in Radečami peljati, z želézno césto zvezati. —

Dvé novici še moram povédati, ki sté se na Dolenskim letošnje léto zgodile. Prva je vesela, druga pa žalostna. — Gospod néke grajšine na Dolenskim je 2000 hrastov za 20000 gold. prodal. Glejte kmetje, koliko je lép hrastov boršt vréden! Naj pomislijo tisti, ki

so svoje dni že veliko tavžent hrastičev za strojarsko lubje omajili, koliko bi vtegnili ti hrastiči enkrat veljati, ko bi jih bili pustili rasti. Razumni gospodarji hrastiče še clo sadijo. S Studenca proti Savi gredé vidiš cel hribic s hrastiči nasajen. Tudi na Gorenském vém za práv bogatiga kmeta, ki spomladi hrastiče presaja, drugi se mu pa smejajo. Ti mende še ne véjo koliko je lép hrastov gojzd vréden. —

Ni še dolgo, kar se je v Mokronožki komisii práv žalostna zgodba perpetila, namreč: nékimu kmetu zbolí vól na vrančnim prisadu. Zdravila so, to se vé, bôlj iskali kakor, ko bi bil človek zbolel, pa nič niso pomagale. Kér so vidili, de ne kaže, de bi se ozdravil, ga zabodejo. Lepiga mesá se jim je škoda zdélo zavréči, néki kmét — mojster skaza v živinskim zdravilstvu — kteriga so za svet prašali, jim ni vedil rasložno dokazati, de bi bilo mesó škodljivo. Sosédje so ga tedej jédli. Kmaló jih je jélo strašno v želodcu peči, potlej jih je driska naverla, in trije so v strašnih bolečinah umerli. Kér je ta bolézen, kakor slišimo, létos že več volov pomorila, bi bilo dobro, ko bi kdo *) nauk dal, kako se ta bolézen spozná in odverne, morebiti bi se takó zamogel marsikteri kmet nesreče obvarvati, kakor se je po nauku, ki ste ga Tuhincam dali, tudi na Dolenském že marsikteri prešič ozdravil. L.

Lepo darilo za Brezniško šolo na Gorenském.

Ljubi moj Janez! Naj se tudi jez, kér radi od šol kej slišite, s svojo Brezniško šolo vašim Novicam perdužim. Mi na Breznici imamo obilno 12 let farno šolo od leta do leta po 35 do 45 učencikov; moji farmani dajejo učeniku (šomaštru), ki tudi v cerkvi orgla, vsako leto vnovič poterjeno radovoljno biro mnogiga žita in druge prikuhe obilno 50 gold. vrednosti, nekoliko derv in lepo stanovanje v šoli. Stariši mu dajejo mesečno plačo po 10 krajcarjev.

To pa je pičli živež šomaštru, akoravno zraven tega še vedno kake dariče dobiva. K veči pomoči naše šole nam je Bog velikiga dobrotnika naklonil.

Lanjsko leto sim se obernal s prošnjo na gospoda Jurja Prešerna, velikiga kupca v Terstu in naše fare rojaka, pa s toliko večim zaupanjem, kér so mi moji farmani z veliko hvaležnostjo perpovedvali, de ko so Brezniški farovž zidali v letu 1819, so ta gospod sém prišli delo ogledat. Oni so svetvali že vstavljen vežni prag 3 čevljé od ravne zemlje, in stem vse poslopje vred vzdigniti, pred durmi pa zložni griček nastiti. „To storivšim vam — so rekli — bom dal 500 goldinarjev k pomoči vašiga zidanja.“ V zlatnini so koj svojo obljubo spolnili.

Od te pripovedi vnet sim pisal dobrotljivimu gospodu Prešernu lanjsko leto kmalo po Božiču v Terst in sim jih prosil, se naše šole milo spomniti. Lanjsko poletje so oni še z enim gospodam od dalje pridši svojo rojstno faro popred Rodne, zdaj Breznico, zopet obiskali; obiskali so pa tudi mene.

V našim daljnim pogovoru so jeli praviti: kakó so nekđaj iz očetove hiše iz Zabreznice k duhovnimu gospodu na Rodne v šolo hodili, in de je ta, prva stopnja k njih sreči bila. Po tem ko sim jim cerkev,

*) Popolno podučenje, kakó vrančni prisad spoznavati, ga odvirovati, ozdravljati, in z bolno in cerknjeno živino ravnati, smó že dali v Novicah v 3. listu léta 1843 pod nadpisam: „kterih živinskih kug se je poléti nar bolj bati.“ Tudi c. k. vladarstvo je enako podučenje (Viehbeschau-Ordnung) razglasilo v letu 1839. Škoda za sto in sto danih dobrih svetov in podukov, če se kmetje zanje ne pečajo. Komur ni svetovati, temu ni pomagati! Vredništvo.

in več drugiga skazal, smo tudi v šolo pogledali, in od tod sva jih s gospodam kaplanam do velke ceste spremila.

Po poti gredé, sim jim vnovič našo šolo perporočil. Dali so mi obilni dar za uboge, in so rekli: Le naj mi še zavolj šole v Terst pišejo, in naj me opomnijo: bom pa še kaj dal.

Kér sim po njih besedah storil, so mi dobrotljivi gospod Prešern 12. dan Kimovca letas poslali 300 tolarjev ali 600 goldinarjev v srebru za Brezniško šolo s perporočenjem, poslani denar na kakó kmetijsko domačijo z dobro vterjenimi pismi posoditi; vsakoletne obresti od tega denarja bo pa šomašter k prvemu vstanovljenju svojiga gotoviga plačila prejemal.

Zahvala gré, in vedno pojde iz sere staršev in otročičev dobrotljivimu gospodu Jurju Prešernu, velikimu kupcu v Terstu. Bog naj Jim v nebesih obilno poverne, kar so dobriga storili Brezniški fari! —

Tole tebi z veseljem oznanim *), moj ljubi Janez, in iskreni šolski prijatelj! Bog Te obvari, in jez s počašenjem ostanem

tvoj prvi učenik in serčni prijatelj
Gašper Šoklič,
fajmošter na Breznici.

Somenj o sv. Ošpeti v Ljubljani in cena latašnjih deželnih pridelkov.

Sveta Ošpetá se kramarjem ni kej obnesla. — Goveje živine so manj pripeljali, ko zadnji somenj, nar vikši cena par volov je bila 155 gold. Iz hrovaškiga so kakih 400 prešicev pripeljali. — Konj nikoli ne manjka po razni ceni. —

Cena medú je 18 do 19 gold. cent; večidel je že pokupljen in iz dežele izpeljan, zato kér je pridelk letašnjiga práv dobriga medú le srednje mere bil. — Voska so le malo vkup pripeljali, cena je bila 86 do 88 gold. — Zaloge semena štajarske detelje so majhne, kér je letašnji pridelk komej sredenj imenovati; cena je 21 do 22 gold. Cent semena mačjiga repa (Timothäus Gras) velja 45 gold., pahovke (französisches Raygras) pa 30 gold. pri gosp. Dr. Orlu, ki teh semen nar več prideluje. — Češplje so v kupu poskočile, veljajo 5 gold. in pol do 6 gold. cent. Na Krajskim je bilo letas malo češpelj, pa so bile posebno dobre. — Barantija z ježicami je majhna; so jih tudi malo ponujali; cena je 6 do 7 gold. — Za laneno seme ni skorej nobeden prašal; vagan veljá 4 gold. in pol do 4 gold. in 40 kr. — Zaloge lima so majhne, sej se ga tudi malo prodá po 19 do 22 gold. — Kuhaniga pepéla (potáše) so nekaj skup navozili, pa skorej nobeden ni zanj pobaral; cena je 11 gold. in pol do 12 gold. — Cent ogeršičniga olja v fabriki gosp. Terpinca in njegovih tovaršev, veljá 21 gold. in pol. — Žitni kup domačiga žita oznanujejo Novice vsaki teden posebej. V Banatu in Sisku je žitna cena nemalo odjenjala, zato je pa po zimi vožnja težje in dražje; kér je v Ljubljani precej

*) Z neizrečeno velikim veseljem sim Njih pričjoči dopis sprejel, moj ljubi in nepozabljivi prvi učenik! Brali ga bodo z veseljem pa tudi vsi rodoljubi prijatli po celim Slovenskim in hvalo in zahvalo dali verlimu gospodu Prešernu, dobrotljivimu podporniku deželskiga šolstva. V resnici — gospod Prešern niso samó imeniten kupec, oni so se tudi imenitniga šolskiga dobrotnika skazali; 600 goldinarjev na enkrat ni kaka karbodi reč! Bog Jih še dolgo dolgo ohrani v izgled drugim, ki so tudi bogati, ki pa le denarje na kúp spravljajo, de jih bodo enkrat veselim dedičem (jerbam) zapustili, ki še Očenaša ne bodo za nje molili. — Pa tudi Njih lepo prizadevanje, častitljivi gospod fajmošter! za prid deželskih šol in za podučenje mladosti zasluži serčno zahvalo vsaciga Slovenca, ki svojo domovino ljubi.